

Poštšina plačana v gotovini

Cena Din 2

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1930/31

SERIJA A-000001

(Ljubina srečka)

Premijera 20. novembra 1930

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: FR. LIPAH

*Novosti za damske
plašče pravkar došle!*

**A. & E. Skaberne
Ljubljana**

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 20. novembra 1930

Ost:

Aleksej Tolskoj: Serija A-000001

Pisatelj in dramatik sodobne Rusije, Aleksej Tolstoj, znan po svojih utopističnih romanih, črticah, stopa s komedijo o deklici Lubi, ki je zadela s svojo srečko glavni dobitek, prvič na deske našega odra.

Vsa fabula je majhna, a izredno apartna in s poznanjem odra izpeljana. To bi bile sicer vrline, a vsekakor premajhne, da bi dajale komediji veliko vrednost, ako bi Aleksej Tolstoj ne bil tudi poet... In baš v tem, kako oblikuje ves ta pestri svet petrograjskega predmestja, tisoč nijans in potez odlikuje njegove like in pa še nekaj, kar imenujemo tako na sploh, ako prečitamo delo, ga gledamo: to je rusko, tipično rusko... In mi ne poznamo sodobne Rusije, od prej jo poznamo... pa je ostalo ono rusko, le še vedno ono, kar si pod tem predstavljamo...

*

Kaj se zgodi v tej komediji? Moj Bog, nekaj prav enostavnega, kar bi si mi vsi želeli, odnosno želimo: ubogo, brihtno in dobro dekle Luba ima srečko, ta je izžrebana in je glavni dobitek. Zadeva je pa taka, da vé in izvé o tem vsa njena okolica, le ona, Luba, ne... Pa se začne gonja za tistih 25.000 zlatih rubljev, pa Luba odda to srečko, dobi jo nazaj, spet izgubi, dokler na koncu ne ostane spet pri njej, odnosno njenem fantu, korajžnem študentu Aljoši... Luba je srečna: doto dobi in moža... Mladi par odhaja v solnce, srečo — z njima gre pesem mladih sre...

*

Seveda je vsa ta zadeva napeto in zabavno prikazovana... Tu pa tam prinese veter modrosti, ki so od vekomaj... Potem je še okolica. Periferija velikega mesta, nove razmere in novi ljudje, ali pa taki, ki skušajo novi čas doumeti... Tako srečamo tri ali štiri tičke, Semjona, ki je po poklicu žepar, Sašujova, lokavega oskrbnika stanovanjskih hiš, gledališkega igralca Hinina in domišljavo revo, gizdalina Rudika. V te štiri šine vrug in pohlep po novcu jih goni za tisto usodno srečko. Da, da, res je, vse konča dobro, nihče ni kaznovan, tudi Čeka se ne vmeša v stvar — a malo, malo manjka in noži, ki zablistajo trenutek, bi utegnili poslužiti strastem...

Košček nove Rusije je to — košček stare Rusije... Tiste, ki izumira... Penzionist Judin z bolnim psom in stara šivilja Žužina... »Mnogo smo preživeli«, pravi, »vojno, komunizem, lakoto, a kaj se je izpremenilo? Nič! Le omet na hiši odpada in še malo bolj umazano je...« Tat Semjon modruje na vprašanje Aljoše, če je denar res vse na svetu: »Skoraj da, gospod, kajti vsak je sebi najbližji...« *

Tiha je ta komedija, slika življenja... Luba in Aljoša gresta v srečo, Šašnjev k metli... Judin, Žužina čakata, upata... Na kaj? In drugi? Vsak po svoje: srečke v nebeškem rešetu zadenejo vse... Glavnih dobitkov je pa le malo.

Misli o gledališki kritiki

Viktor Basch, pisec te refleksije, je profesor estetike na Sorboni v Parizu, hkrati pa ugleden francoski gledališki kritik. Preteklo leto je zbral nekaj svojih poročil v knjigo z naslovom: *Etudes d'esthétique dramatique*. Pričujoči prevod pa je odlomek uvoda iz omenjene knjige. (Op. prev.)

Res, hotel sem podati vse emocionalne tresljaje v vsej njihovi intenziteti in v vseh njihovih barvitih odtenkih, kakor sem jih doživljal, ko sem poslušal kako dramsko delo. V tem pogledu je moja kritika — kakor sploh vsaka kritika — izrazito impresijonistična. V glasoviti polemiki, ki sta jo imela Brunetiére in Jules Lemaître, je imel prav pač Jules Lemaître. Če imaš pred sabo skupino, platno, simfonijo, popisan list ali vprizorjeno sceno, je treba najprej poudariti to, kar sem že na dolgo in široko dokazoval v svojem »Eseju o Kantovi estetiki«, namreč: da je vsaka kritika subjektivna. Eno samo merilo poznam za lepoto ali nelepoto umotvora, in to je: ugodje ali neugodje, ki ga opazovalec doživlja. Kritika, kakor jo — vede ali nevede — pojmuje Hegel, in na kateri sloni vsa dogmatična kritika od Augusta W. Schlegla do Brunetiére-a, se je nedvomno preživela.

Toda če sem pravkar zapisal, da je prvo in najvažnejše vprašanje, kako umetnina name učinkuje, priznavam s tem, da obsegajo moji vtisi še druge elemente, pri katerih se hočem zdaj pomuditi.

Najprej: edina naloga gledališkega kritika ni, da registrira le učinek, ki ga napravi delo nanj, pač pa mora preiskati tudi učinek na vse one, ki so pri isti predstavi navzoči. Vsaka umetnina se rodi iz sodelovanja umetnika in gledalca. Tako sodelovanje pa je, kadar gre za dramatično delo, bistveno drugačno kot sodelovanje pri delu katerekoli druge umetnostne panoge. Povsod drugod, razen pri dramski umetnosti, se razpleta dialog med dvema osebama: med umetnikom in opazovalcem; če se oba strinjata, se ukreše estetska iskra; če pa ne soglašata, je delo obsojeno, in zoper tako obsodbo ni prizivne instance. (Motrim oprsje, platno, ali če leži pred mano list iz knjige ali pa

sešitek not, sem s kiparjem, slikarjem, pesnikom ali skladateljem sam. Prav nič me ne moti, če na primer jaz uživam, drugi pa ne. Kajti, če pripovedujem potem publiki o doživetem ugodju ali neugodju, ji pač govorim le o ugodju ali neugodju, ki sem ga doživljal sam.

Povsem drugače pa je z dramskim delom. Drama se po svojem bistvu ne obrača le na posameznika, ampak na zbrano maso. Še se sicer plete dialog, a ne več dialog med umetnikom in enim gledalcem, temveč med umetnikom in množico. Kritik ima tedaj v tem primeru opravka z dvema osebama: enkrat s seboj kot edinstvenim pojavom, samotno dušo; istočasno pa je del zbrane množice, on mora biti del te množice, njegova individualnost se mora odpreti individualnosti bližnjega, njegova duša mora sprejemati tresljaje drugih duš, okna enote se morajo odpreti velikim emocijam mase, katere majhen drobec je on sam. Vse druge panoge umetnosti so bistveno egoistične, edino dramatika živi od simpatij — v pravem pomenu te vzvišene besede. V zaje m n o trpljenje, v zaje m n o uživanje, v zaje m n o veselje, to je prava vsebina dramske umetnosti, te dionizijske naslade.

Iz te dvojne vloge dramskega kritika — istočasno samotnega opazovalca in dela kolektivnosti, kateri se ne more popolnoma odtegniti — izvirajo vidne posledice, ki jih lahko kontrolira vsak gledalec, kajti vsak je v neki meri kritik. Primeri se tedaj lahko dvoje: prvič, da deli kritik, samotni opazovalec, veselje ali neveselje množice, v tem primeru ni potem nikakršnih težkoč: treba mu je le registrirati lastno emocijo, ki se neizmerno stopnjuje in okrepi z emocijo sogledalcev. Ali pa, da kritik, samotni opazovalec, ne deli vtisov sogledalcev: ti uživajo, on je indiferenten; ti jočejo, njega ne gane; ti se smejejo, njemu pa ni za smeh. Kaj naj napravi v tem drugem primeru? Ali naj ugotovi to nesoglasje? Seveda, to je prvo! Pa je to tudi vse? Nikakor. To bi bilo le vzporejanje enega dojma z drugim, in kakor si ne more ustvariti bravec sodbe, če prečita samo kritiko, tako se tudi bravec ne bi mogel opredeliti napram obema nazoroma.

Ne gre le za to, da se ugotovi disharmonija, treba jo je tudi razložiti. No, zdaj je padla beseda »razložiti«, kar pomeni, da se pridruži umetniški emociji tudi miselni faktor in postane njen nerazdružljiv del. In prav v tem oziru nima Lemaître tako neizpodbitno prav, kakor Brunetière, odnosno Hegel. Kritik naj torej poda vzrok nesoglasja, ki se je pojavilo med njim in publiko, izvaja naj iz tega posebnega pojava, ki je povzročil konflikt, splošno pravilo, ali da porabim pošteno ime, iztakne naj splošni zakon.

Dramski kritik — tako bi ga definiral — je človek, ki se je poklicno bavil z dramsko književnostjo. Zasledoval je zakoniti razvoj panoge od mešanih plesnih in pevskih zborov, iz katerih se je hamreč razvila drama pri divjakih, kakor pri božanskih Grkih, do dramskih fresk Shakespearejevih in Lope de

Vegovih, do karakternih komedij Molièreovih, klasične tragedije Racinea in Corneillea, filozofskih dram Goethejevih, liričnih dram Victorja Hugoja, komedije nravov Augiera in Dumasa in končno, ne da bi našteval sodobno dramsko produkcijo, do dram patoloških duš Ibsenovih. Izobrazba, ona, po kateri se kritik razlikuje od publike, ga usposablja, da lahko primerja; posebna vzgoja mu pomaga razlikovati genre in ustvariti vrednotno lestvico. Izobražen okus je tisti kritikov organ, ki mu pomaga izluščiti iz stare gledališke prakse tehničnega kolesja miselno siromaštvo in duševno praznoto ter spoznati v nerodnostih začetnika nova obetanja mladega talenta. Vsi ti miselni preudarki pa ne bodo zadušili plamena njegove emocije nasprotno, neprimerno bo obogatel in se ojačil.

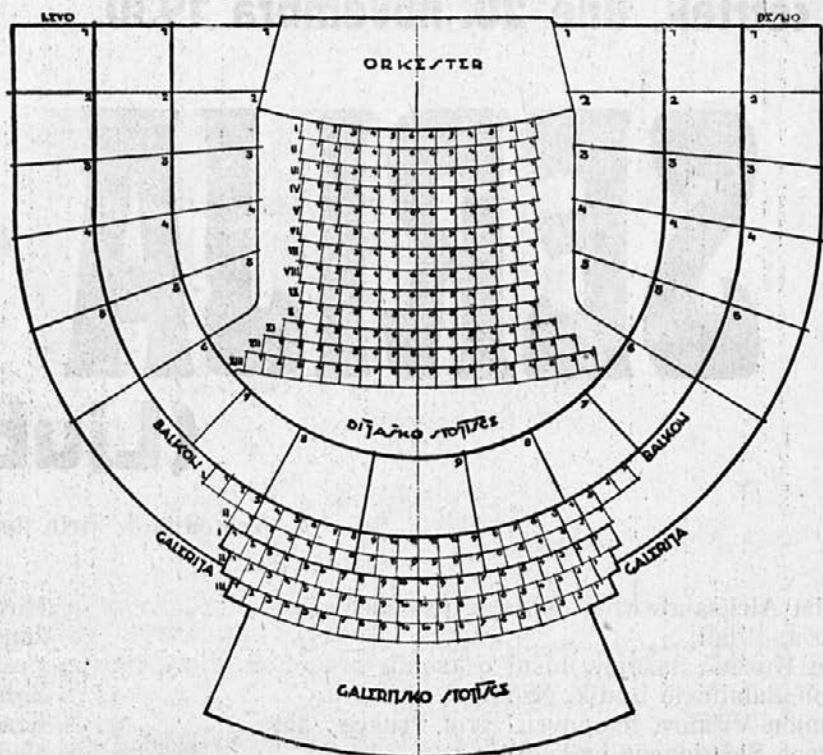
Prosim, da me prav razumete! Ne trdim, da mora kritik mehanično krojiti umetnino po togih formulah in da se mora zadovoljiti s tem, da najde prostor v predalu tega ali onega stila, te ali one vrste, da mora potem prekrižati roke: za tako opravilo je dober kmalu kak birokrat. Ne, naloga kritika, ki v resnici zasluži to ime, je dosti višja in mnogo težja. Biti mora predvsem občutljiv, najti mora pot do naivne gorečnosti preprostega gledalca, ki pride v gledališče, da se nasmeje in izjoče, ne da bi se okomatal s teorijami, pravili in zakoni. Toda v trenutku, ko se emocija pojavi in se ohladi, mora kritik s svojo inteligenco uravnati tir, ki ga čustveni sunki zrahljajo, z napetim opazovanjem jih mora raziskovati in na to krojiti zakone, ki jih je v dobi svojega študija zasledil.

Ti zakoni pa niso samovoljno izmišljena pravila olasuljenih pedantov, niso mefistovsko izvita iz trte samo zato, da izpodjedajo geniju krila, kakor si mislijo mladi avtorji. Ti zakoni so po eni strani trajne in večne nujnosti, ki so se usodno usilile onim, ki so tolmači kretenj igralcev in igralk na odru, kot izraz njihovih življenjskih vizij. Po drugi strani pa so spet začasne in premenljive nujnosti, odvisne od zgodovinskega trenutka, ko je avtor živel in ustvarjal, od običajev naroda, kateremu je pripadal, od pogojev, ki vplivajo tisti hip na dramsko produkcijo. Kritika mora ločiti eno in drugo, zlasti pa se mora zavedati, da je genijalnost v tem, da ustvarja nove zakone, da ruši pregrade, s katerimi so se zadovoljevali še njegovi predniki in da oblikuje v neskončni materiji like, ki jih ni pred njim še nihče slutil. Kritik mora biti torej istočasno tradicionallec in novotar, brezobzirno vdan bistvenim zakonom vrste in široko dostopen vsem zametkom novih in rodovitnih kali. Biti mora prežet z lepoto del, ki so prestala vse modifikacije okusa. Treba je, da kljub nekatere kričavim maskam, ki vso stvar kaze, podpira vsak nov poizkus z navdušenjem in upanjem onega, ki živi večno v pričakovanju neznane Lepote.

To je, po mojem mnenju, ideal dramskega kritika...

Prev. Alfonz Gspan.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

POPRAVILO!

Pisalnih — Računskih strojev

JAMSTVO!

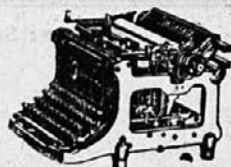
Prešernova ulica 44

Telefon intr. 2636

Ivan Legat, Ljubljana

**Samoprodaja najboljšega
pisalnega stroja**

CONTINENTAL
(WANDERERWERKE)

V četrtek, dne 20. novembra 1930.

Red C

SERIJA - 000001

(Ljubinsrečka)

Komedija v štirih dejanjih. Spisatelj: Tolstoj. Poslovenil O. Ž.

Režiser: prof. O. Šest.

Ljuba Aleksandrovna, dekle iz province	Mira Danilova	Grigorij Saharovič, gospodar vinske kleti	Levar
Aljoša, dijak	Jan	Ljovkin	Kaukler
Ivan Kuzmič Šašnjev, hišni oskrbnik	Cesar	Ivan Uhov, posestnik zlatih rudnikov	Skrbinšek
Adolf Rafailovič Rudik, gizdalin	Železnik	Lohankin	Potokar
Sjemjon Višalov, imenovan »grof Prukca«, tat	Kralj	Sonja Ogurcova	Slavčeva
Margot, Sjemjonova prijateljica	Medvedova	Deček s časopisi	* * *
Mihajl Mihajlovič Berjukov, član hišnega komiteja	Jerman	Mož v ruski bluzi	Smerkolj
Valentin Apolonovič Hinin, gledališki igralec	Daneš	Mož v usnjeni janki	Bratina
Evdokija Žužina, šivilja	P. Juvanova	Berač	Sancin
Fjodor Pavlovič Judin, upokojen uradnik	Plut	Debela ženska	Rovanova
Krupjé	Lipah	Natakar	Zorko

Gostje v zalozniski igralnici.

I. slika: dvorišče v petrograjskem predmestju. II. slika: zakotna bota. III. slika: kavkaški restavrant. VI. slika: Nevsko nabrežje.

Dejanje se godi v Petrogradu. Čas: sedanjost.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Četetek ob 8.

Konec ob 10.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 30
„ II. - III. vrste	28
„ IV. - VI. „	26
„ VII. - IX. „	24
„ X. - XI. „	22
„ XII. - XIII. „	20

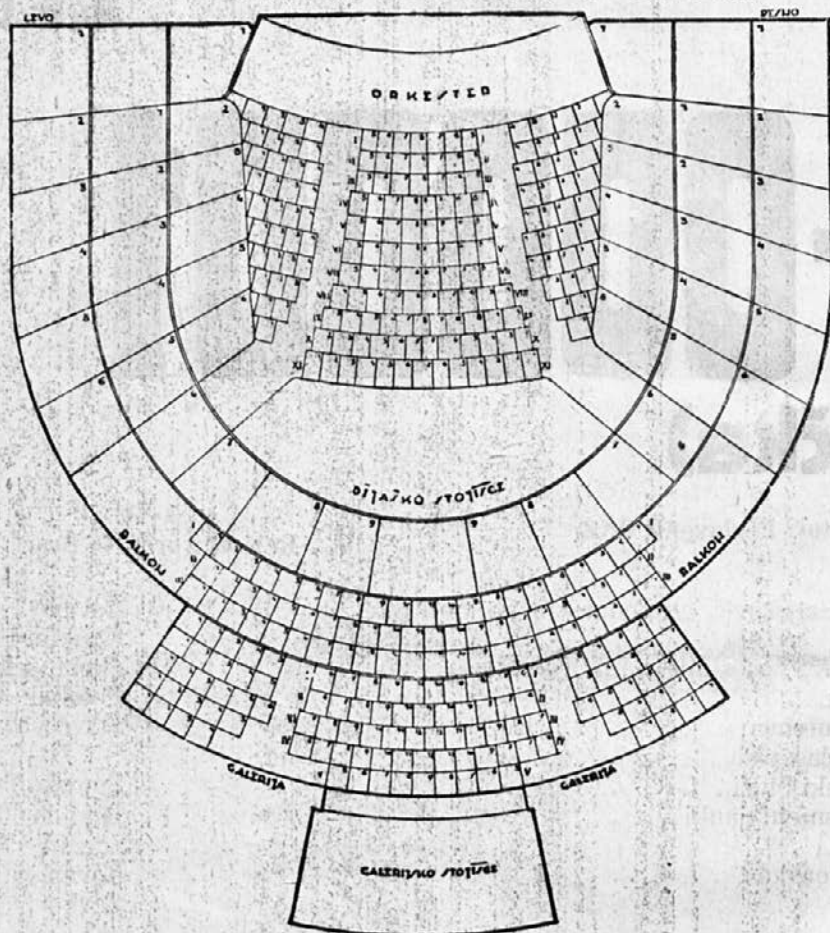
Lože v parterju	Din 100
I. reda	100
„ II. „	120
„ III. „	70
„ IV. „	75
Peti ložni sedeži	20
„ „	25
„ „	15

Balkon: Sedeži I. vrste	22
„ II. „	18
Galerija: „ I. „	14
„ II. „	12
„ III. „	10
Galerijsko stojišče	2
Dijaško stojišče	5

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Prvi prostor

med najboljšimi in največ-
nejšimi dnevniki zavzema

LETO LVIII 1. junij 1970

SLOVENEK

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani slovenec«

Čitajo ga vsi in se vedno
poslužujejo njegovih
malih oglasov!

Po gledališču sestanek v

KAVARNI „EMONA“

prvovrsten salonski in jazz orkester

V restavraciji dnevno

PLES

Točna postrežba

Solidne cene

Delniška družba pivovarne

„UNION“

priporoča svoje izborno svetlo in
črno pivo v sodčkih in steklenicah
Izdeluje tudi prvovrstni kvas in špirit

LJUBLJANA - MARIBOR

Brzljavni naslov: Pivovarna Union,
Ljubljana, Maribor

Telefon: Ljubljana št. 2310, 2311
Maribor št. 2023

DOBRA MISEL!

ZAVARUJEM SI ŽIVLJENJE,
to je: ko pridem v leta, mi naj izplača
banka „Slavija“ kapital, ki mi bo v
gmotno, sedaj pa že v moralno oporo

Domača zavarovalnica:

Jugoslovanska zavarovalna banka
„Slavija“ v Ljubljani

se priporoča za vse vrste zavarovanj

TELEFON ŠT. 2176

Elitni kino Matica

Tel. 2124

Edini zvočni kino v Ljubljani
z najboljšo svetovno zvočno aparaturo
WESTERN ELECTRIC

V mesecih oktober in november prinašamo sledeče
premiere izbranih najboljših svetovnih velefilmov:

„No, no Naneta“

Čarobna filmska opereta v naravnih barvah
Najboljši pevci, balet, razkošje

„Smej se in plakaj!“

Najnovejši govoreči film s slovitim **Al Jolsonom**
v glavni vlogi
Sodeluje tudi mali **Darvey Lee** (Sonny Boy) v
vlogi kot **Little Pal**

„Tango ljubezni“

Briljantna filmska opereta
V glavni vlogi **Willy Forst** (znan in priljubljen iz
velefilmov „Atlantik“ in „Dvoje src v $\frac{3}{4}$ taktu“)

„Ljubljenec bogov“

Najnovejši govoreči velefilm **Emila Janningsa**

„Cilly“

Najrazkošnejša, najslajša filmska opereta, kjer nastopa
najlepša žena Amerike, slovita **Marilyn Müller**